

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Burgera a sudcov JUDr. Jany Serbovej a JUDr. Aleny Šiškovéj na neverejnom zasadnutí v Bratislave 25. marca 2015 v trestnej veci odsúdeného **M. Š. a spol. pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny** podľa § 296 Trestného zákona a iné, o sťažnosti odsúdených **Z. U., J. F. a M. J.** proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracovisko Banská Bystrica, sp. zn. BB-3Nt 1/2013, z 30. apríla 2014 takto

r o z h o d o l :

Podľa § 194 ods. 1 Trestného poriadku napadnuté uznesenie **sa z r u š u j e .**

Podľa § 194 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku **sa u k l a d á** Špecializovanému trestnému súdu Pezinok, pracovisko Banská Bystrica, aby vo veci **znovu konal a rozhodol.**

O d ô v o d n e n i e

Senát Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracovisko Banská Bystrica, uznesením z 30. apríla 2014, sp. zn. BB-3Nt 1/2013, na základe návrhu odsúdených Z. U., J. F. a M. J. na povolenie obnovy konania v trestnej veci odsúdeného M. Š. a spol., trestne stíhaných pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a iné rozhodol tak, že podľa § 399 ods. 2 Trestného poriadku zamietol návrh na povolenie obnovy konania podaný odsúdenými, ktoré bolo vedené na Špecializovanom trestnom súde v Pezinku pod sp. zn. PK-2T 16/2008, proti obvinenému M. Š. a spol. pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a iné, v ktorej veci bol vyhlásený rozsudok Špecializovaným trestným súdom Pezinok pod sp. zn. PK-2T 16/2008, z 23. júna 2010 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1 To 23/2010, z 11. februára 2011, ktorým dňom sa stal právoplatný rozsudok Špecializovaného trestného súdu Pezinok, sp. zn. PK-2T

16/2008, z 23. júna 2010, lebo nezistil podmienky obnovy konania podľa § 394 Trestného poriadku.

Proti tomuto uzneseniu podali sťažnosť odsúdení Z. U., J. F. a M. J. (č.l. 254; 294-311; 330-337).

Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že všetky sťažnosti podané odsúdenými prostredníctvom svojich obhajcov sú argumentačne zhodné v tom, že výklad Špecializovaného trestného súdu týkajúci sa nálezu ústavného súdu z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, k asperačnej zásade (§ 41 ods. 2 Trestného zákona; veta za bodkočiarkou) nepovažujú za správny, pokiaľ ho Špecializovaný trestný súd odmieta aplikovať aj na ustanovenie § 35 ods. 2 zák. č. 140/1961 Zb. ako obligatórny dôvod povolenia obnovy konania. Uložené tresty v základnom konaní považujú za neprimerané. Odsúdení navrhli napadnuté uznesenie Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica zrušiť a obnovu konania povoliť.

Prokurátor vo svojom vyjadrení na verejnom zasadnutí 30. apríla 2014 uviedol, že nález Ústavného súdu Slovenskej republiky nebol skutočnosťou skôr neznámou, ale neexistujúcou. Uložené tresty odňatia slobody neboli v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'ov a neboli uložené v rozpore s účelom trestu; tieto boli ukladané v rozpätí základnej trestnej sadzby. Navrhol, aby súd všetky návrhy na povolenie obnovy konania zamietol.

Na základe podaných sťažností Najvyšší súd Slovenskej republiky v zmysle § 192 ods. 1 Trestného poriadku preskúmal správnosť výroku napadnutého uznesenia a konanie, ktoré mu predchádzalo a zistil, že sťažnosti odsúdených Z. U., J. F. a M. J. **sú dôvodné.**

Sťažnostný súd považuje v súvislosti s predmetným uznesením za potrebné v prvom rade zdôrazniť, že v prejednávanej veci už Najvyšší súd Slovenskej republiky konal na neverejnom zasadnutí **23. októbra 2013, sp. zn. 3 Tost 24/2013**, o sťažnostiach odsúdených podaných proti uzneseniu **Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracovisko Banská Bystrica z 24. mája 2013, sp. zn. BB-3Nt 1/2013**, a rozhodol tak, že podľa § 194 ods. 1 Trestného poriadku napadnuté uznesenie prvostupňového súdu zrušil

a podľa § 194 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku vec vrátil prvostupňovému súdu, aby tento vo veci znovu konal a rozhodol. Ďalším výrokom s'ťažnostný súd rozhodol podľa § 23 ods. 1 Trestného poriadku tak, že trestnú vec obvineného Z. U. vedenú na Špecializovanom trestnom súde Pezinok, pracovisko Banská Bystrica pod sp. zn. BB-3 Nt 1/2013, prvostupňovému súdu neodňal.

V predmetnom uznesení Najvyšší súd Slovenskej republiky vyjadril právny názor o relevantných právnych predpisoch a ich výklade, splnení podmienok obnovy konania a znížení trestnej sadzby pôvodne uložených trestov.

Špecializovaný trestný súd pracovisko Banská Bystrica napriek tomu, že bol viazaný týmto právnym názorom (§ 194 ods. 5 Trestného poriadku), tento právny názor zjavne ignoroval a opätovne **zamietol návrh na povolenie obnovy konania** podaný odsúdenými Z.U. J. F.a M. J.

Z odôvodnenia uznesenia prvostupňového súdu je zrejmé, že sa vecou znova zaoberal, pričom poukázal na skutočnosť, že citované rozhodnutie najvyššieho súdu bolo vyhlásené dňa 23. októbra 2013, následne však boli vyhlásené **tri uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky** dňa 13. novembra 2013, sp. zn. **I. ÚS 673/2013**, 11. decembra 2013, sp. zn. **I. ÚS 724/2013**, a dňa 30. januára 2014, sp. zn. **IV. ÚS 58/2014**, ktoré uznesenia sa po právnej stránke v merite veci bezprostredne vzťahujú aj na predmetnú trestnú vec odsúdeného Z. U., J. F. a M. J.. Zamietnutie návrhu na povolenie obnovy konania vyvodil z úvahy, že predmetnými nálezmi ústavného súdu nebola vyslovená protiústavnosť ustanovenia § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. účinného do 31. decembra 2005, pričom všeobecný súd, podľa názoru prvostupňového súdu, nie je oprávnený robiť rozširujúci výklad nálezu ústavného súdu. Súd sa opätovne zaoberal aj výškou uložených trestov v pôvodnom konaní a konštatoval, že všetkým trom odsúdeným boli v pôvodnom konaní uložené tresty, ktoré neprevyšujú základnú výmeru trestnej sadzby pre najprísnejší trest. Názor odsúdených, že treba mechanicky, bezvýhradne aplikovať rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, z 28. novembra 2012 (súd má v podstate zákonnú povinnosť povoliť obnovu konania), nezodpovedá rozhodovacej činnosti ústavného súdu. Nemožno teda dôvodne očakávať, že po povolení

obnovy konania bude aspoň jednému z odsúdených, prípadne všetkým trom odsúdeným uložený miernejší trest odňatia slobody než v pôvodnom konaní.

Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že tieto úvahy Špecializovaného trestného súdu sú výkladovo nesprávne.

Podľa nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL ÚS 106/2001, z 28. novembra 2012 v ustanovení § 41 ods. 2 Trestného zákona, text za bodkočiarkou „súd uloží páchateľovi trest nad jednu polovicu trestnej sadzby odňatia slobody“, nie je v súlade s článkom 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Podľa § 41b ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky a o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, ak súd v trestnom konaní vydal na základe právneho predpisu, ktorý neskôr stratil účinnosť podľa čl. 125 ústavy rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný, strata účinnosti takéhoto právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia, **je dôvodom obnovy konania**. Z uvedeného vyplýva, že strata účinnosti vyššie citovaného ustanovenia sa považuje „za skutočnosť skôr neznámu“ v zmysle § 394 ods. 1 Trestného poriadku.

Z porovnania ustanovenia § 35 ods. 2 veta prvá za bodkočiarkou Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v znení účinnom od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005 a ustanovenia § 41 ods. 2 Trestného zákona č. 300/2005 Z.z. je zrejmé, že textom sú obsahovo úplne totožné.

Predmetný nález ústavného súdu nemohol obsiahnuť ustanovenie § 35 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom do 31. decembra 2005 spôsobom uvedeným v čl. 125 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, t.j. následného uvedenia do súladu s ústavou, pretože toto ustanovenie v čase rozhodovania ústavného súdu vo veci, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, bolo súčasťou už zrušeného zákona ustanovením § 439 Trestného zákona č. 300/2005 Z.z.

Za tejto situácie; v záujme racionálneho a spravodlivého riešenia je potrebné použiť rozširujúci výklad nález ústavného súdu. To znamená, že rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov vyvoláva

vyhlásenie nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, v Zbierke zákonov vo vzťahu k § 41 ods. 2 Trestného zákona, je potrebné extenzívnym výkladom vyvodit' i vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2 vety prvej za bodkočiarkou Trestného zákona.

Tým, že Špecializovaný trestný súd zamietol návrhy odsúdených Z. U., J. F. a M. J., postupoval v rozpore so stavom veci a zákonom.

V odôvodnení napadnutého uznesenia v podstate rozobral tri uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 673/2013-13, sp. zn. I. ÚS 724/2013-10, a sp. zn. IV. ÚS 58/2014-8, ktorými rozhodol vo veciach individuálnych sťažností fyzických osôb v zmysle § 127 Ústavy Slovenskej republiky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že uvedené rozhodnutia ústavného súdu nie sú všeobecne právne záväzné. **Všeobecne právne záväzným rozhodnutím Ústavného súdu Slovenskej republiky je v zmysle čl. 125 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky práve nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL ÚS 106/2011, z 28. novembra 2012.**

Ústavný súd vo svojej judikatúre stabilne uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu (napr. IV. ÚS 186/07, PL. ÚS 15/98), z ktorej okrem iného vyplýva, že „v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd“ (IV. ÚS 186/07). Žiadny súd pri posudzovaní konkrétnych prípadov nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m.m. IV. ÚS 1/07)

Posudzované rozhodnutie Špecializovaného trestného súdu poníma sťažnostný súd ako prejav jeho svojvôle. Pojem svojvôle možno aplikovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s princípom

spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než v zákonom ustanovenom a právnom myslení či konsenzuálne akceptovanom význame alebo bez bližších nerozpoznateľných kritérií. Označené porušenie niektorej z noriem jednoduchého práva v dôsledku svojvôle alebo v dôsledku interpretácie, ktorá je v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti, mohlo byť spôsobilé zasiahnuť do označených základných práv sťažovateľov.

Ústavný súd vo svojom **zjednocujúcom stanovisku, sp. zn. PLz. ÚS 2/2014, zo 7. mája 2014** konštatoval, že: „Bod II. stanoviska trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. sp. zn. Tpj 44/2013. z 26. novembra 2013, ktoré súvisí s aplikáciou nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, z 28. novembra 2012 (nález o asperačnej zásade), zabezpečuje dotknutým fyzickým osobám plnohodnotnú ochranu ich základných práv a slobôd, a preto je v plnom rozsahu aplikovateľné nielen v konaniach pred všeobecnými súdmi, ale aj v konaniach pred Ústavným súdom Slovenskej republiky“. Aj v nadväznosti na prezentované právne závery ústavný súd vo svojich nálezoch, sp. zn. I. ÚS 123/2014, IV. ÚS 99/2014, a sp. zn. IV. ÚS 110/2014, ustálil otázku posudzovania návrhov na obnovu konania v prospech sťažovateľov s prihliadnutím na splnenie predovšetkým dvoch podmienok, a to nevykonanie celého právoplatne uloženého trestu odňatia slobody a odsúdenie sťažovateľa ako páchatel'a trestnej činnosti na trest odňatia slobody s použitím/aplikáciou asperačnej zásady, teda uloženie trestu odňatia slobody v rámci asperačnou zásadou zvýšenej nielen hornej, ale aj dolnej hranice trestnej sadzby, ktorá je spravidla tou hranicou, v ktorej sa aj k uloženiu výšky trestu odňatia slobody pristúpi.

Prvostupňový súd sa citovaným nálezom ústavného súdu ani zjednocujúcim stanoviskom najvyššieho súdu dôsledne neriadil.

„Špecializovaný trestný súd nerešpektoval ani právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. októbra 2013, sp. zn. 3 Tost 24/2013, o otázke neprimeranosti uložených trestov.“ Je nepochybné, že pri rešpektovaní predmetného nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky (PL ÚS 106/2011) v obnovenom konaní dôjde k výraznému zníženiu trestnej sadzby pôvodne uložených trestov.

V prejednávacom prípade bol napr. odsúdenému J. F. za použitia protiústavnej časti tzv. asperačnej zásady uložený trest odňatia slobody vo výmere 9 rokov a 2 mesiace. Bez použitia § 41 ods. 2 Trestného zákona za bodkočiarkou je zákonné rozpätie trestnej sadzby od 5 rokov až do 13 rokov a 4 mesiace. Dolná hranica trestnej sadzby bola na základe protiústavnej časti tzv. asperačnej zásady ustanovená na 9 rokov a 2 mesiace, pričom bez jej použitia je dolná hranica vo výške 5 rokov (rozdiel je až 4 roky a 2 mesiace). V obnovenom konaní by teda súd mohol pri ukladaní trestu vychádzať z dolnej hranice nižšej až o 4 roky a 2 mesiace, pričom dolná hranica by bola 5 rokov. Podobne boli ukladané tresty aj u ostatných sťažovateľov.

Špecializovaný trestný súd v odôvodnení uznesenia iba stroho konštatoval, že niet žiadnej skutočnosti pre záver o dôvodnosti očakávania, že po povolení obnovy konania bude aspoň jednému z odsúdených uložený miernejší trest odňatia slobody než v pôvodnom konaní. Absentujú akékoľvek úvahy súdu o tom, v akých konkrétnych súvislostiach považuje tresty za primerané a súladné so všeobecnými zásadami ukladania trestov. Prvostupňový súd sa namiesto okolností konkrétneho prípadu zaoberal rozhodnutiami Ústavného súdu Slovenskej republiky, v ktorých okolnosti posudzovania neprimeranosti trestu boli odlišné.

V predmetnej veci preto Špecializovaný trestný súd mal pri posudzovaní návrhu na povolenie obnovy konania postupovať ústavne konformným spôsobom a v súlade s vyššie citovaným nálezom ústavného súdu. V obnovenom konaní je potrebné rozhodnúť podľa ustanovenia, ktorého znenie už nekoliduje s právnou normou vyššieho stupňa právnej sily. Na tento účel sa použije čl. 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky a § 2 ods. 1 Trestného zákona, ktoré určujú jeho časovú pôsobnosť (príkaz retroaktivity priaznivej pre páchatel'a).

Ak za tohto stavu Špecializovaný trestný súd zamietol návrh na obnovu konania, postupoval v rozpore so stavom veci a zákonom, preto Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil napadnuté uznesenie a prikázal Špecializovanému trestnému súdu Pezinok, pracovisko Banská Bystrica, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

Podľa § 400 ods. 1 Trestného poriadku, ak vyhovie súd návrhu na povolenie obnovy konania, zruší napadnuté rozhodnutie celkom, alebo v časti, v ktorej je návrh dôvodný.

Pokiaľ v prípade konania o povolení obnovy dôjde k zrušeniu výroku o treste, zákon v § 403 Trestného poriadku prikazuje súdu, aby rozhodol „**bez odkladu o väzbe**“.

Orgán, ktorému bola vec vrátená na nové prejednanie a rozhodnutie, je pri novom rozhodovaní viazaný právnym názorom, ktorý vo veci vyslovil nadriadený orgán, a je povinný vykonať úkony, ktorých vykonanie tento orgán nariadil (§ 194 ods. 5 Trestného poriadku). Pojem „záväzný právny názor“ vyjadruje povinnosť rešpektovať závery nadriadeného orgánu v otázkach výkladu a aplikácie hmotného i procesného práva.

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.

V Bratislave 25. marca 2015

JUDr. Igor B u r g e r , v. r.
predseda senátu

Vypracovala: JUDr. Alena Šišková

Za správnosť vyhotovenia: Anna Halászová